

DOI 10.32782/2786-8559/2024-5-14
УДК 657.41: 336.645.1

Савчук Василь Кирилович

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4261-3329>

Собченко Михайло Олександрович

аспірант кафедри статистики та економічного аналізу,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5569-178X>

ДО АНАЛІТИКИ ОЦІНКИ ФІНАНСУВАННЯ І ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Статтю присвячено пізнанню сутності фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. Проведено фундаментальну оцінку розуміння аналітики в пізнанні сутнісних характеристик понять «розвиток», «фінансування» і «фінансове забезпечення». Розглядаючи фінансові можливості підприємств для успішного функціонування, узагальнено підходи науковців до визначення сутності категорій «фінансування» і «фінансове забезпечення». Обґрунтовано розмежування досліджуваних категорій за сутнісною ознакою та критерії їх залучення. Визначено, що незалежно від об'єкту для оцінки фінансування підприємств, необхідно враховувати можливі джерела надходження коштів, процес залучення яких досить різний. При цьому, обґрунтовано, що в сучасних умовах для вітчизняних підприємств, ключовим критерієм залучення джерел фінансування є не лише їх вартість, а також і можливість залучення коштів. Під час війни для забезпечення своєї діяльності та зростання не менше половини українських підприємств мають потребу в інвестиціях. На основі проведеного аналізу тенденцій діяльності сільськогосподарських підприємств у воєнний час виділено пріоритетні напрями фінансування, серед яких пріоритетність належить кредитуванню. Враховуючи особливості різних видів фінансування для сільськогосподарських підприємств та з врахуванням різних критеріїв їх ефективності, сформувано алгоритм процесу фінансування. Критична оцінка джерел фінансового забезпечення дозволила визначити, що інвестиції, гранти та фінансування сприяють підтримці сільськогосподарських товаровиробників, але залишаються актуальними проблеми із нестабільною державною політикою (в т.ч. значним податковим та адміністративним тиском), які негативно впливають на розвиток бізнесу. Акцентується увага на якості управлінських рішень, яка значно підвищиться якщо використовується аналітика буде адекватно відображати фінансування і фінансове забезпечення як окремих категорій в контексті створення умов для успішного розвитку сільськогосподарських підприємств. Визначено місце і значення аналітичного моніторингу у системі оперативного менеджменту фінансування діяльності/розвитку сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, діяльність, розвиток, фінансування, фінансове забезпечення, аналітика, аналітичний моніторинг.

Vasyl Savchuk, Mykhailo Sobchenko

National University of Life and Environmental sciences of Ukraine

TO ANALYTICS OF ASSESSMENT OF FINANCING AND FINANCIAL SECURITY OF THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article is devoted to learning the essence of financial support for the development of agricultural enterprises. A fundamental assessment of the understanding of analytics in the knowledge of the essential characteristics of the concept's "development", "financing" and "financial support" was carried out. Considering the financial capabilities of enterprises for successful functioning, the approaches of scientists to defining the essence of the categories "financing" and "financial support" are summarized. The demarcation of the researched categories based on essential features and the criteria for their involvement are substantiated. It was determined that regardless of the object for evaluating the financing of enterprises, it is necessary

to consider possible sources of funds, the process of attracting which is quite different. At the same time, it is justified that in modern conditions for domestic enterprises, the key criterion for attracting sources of financing is not only their cost, but also the possibility of attracting funds. During the war, to ensure their activity and growth, at least half of Ukrainian enterprises need investments. Based on the analysis of the trends in the activity of agricultural enterprises during the war, the priority areas of financing were identified, among which the priority belongs to lending. Considering the peculiarities of various types of financing for agricultural enterprises and considering various criteria of their effectiveness, the algorithm of the financing process was formed. A critical assessment of the sources of financial support made it possible to determine that investments, grants, and financing contribute to the support of agricultural producers, but problems with unstable government policy (including significant tax and administrative pressure) that negatively affect business development remain relevant. Attention is focused on the quality of management decisions, which would increase significantly if the analytics used will adequately reflect financing and financial support as separate categories in the context of creating conditions for the successful development of agricultural enterprises. The place and value of analytical monitoring in the operational management system of financing the activity/development of agricultural enterprises is defined.

Keywords: agricultural enterprises, activity, development, financing, financial support, analytics, analytical monitoring.

Вступ. Для успішного функціонування сільськогосподарських підприємств на сучасному ринку необхідно приймати вмотивовані управлінські рішення, які базуються на своєчасній, повній, достовірній, фахово-обміркованій аналітиці про стан і можливу зміну параметрів внутрішнього та зовнішнього середовища. Маючи таку інформацію, є можливість оцінювати розвиток власного підприємства, ефективність використання виробничих ресурсів та природного потенціалу для виконання виробничо-комерційної програми, визначати слабкі та сильні сторони, які має підприємство, обґрунтовувати траєкторії розширення виробництва і збуту продукції, робити висновки про достатність власних ресурсів для бажаного розвитку та доцільність залучення додаткових джерел фінансування. В сучасних умовах національним аграрним підприємствам складно вести господарювання на високому техніко-технологічному рівні, адже він у нас був значно нижчим порівняно з розвинутими країнами, а тепер ще й ускладнений війною. Основними причинами такого становища є недостатність/відсутність державної підтримки галузі при значних валютних надходженнях від неї, досить обмежене залучення іноземних інвестицій, що сповільнює підвищення культури землеробства і тваринництва, зумовлює значні непродуктивні витрати на виробництво продукції, високу її собівартість при низькій якості, і як наслідок – зниження конкурентоспроможності, зменшення фінансового потенціалу підприємств для самокупності і самофінансування, що в сучасних умовах може стати визначальним для подальшого їх соціально-економічно-екологічного розвитку.

Матеріали та методи. Оцінка теоретичних питань фінансування і фінансового забезпечення функціонування держави, галузей, видів діяльності, підприємств була, є і залишається в центрі уваги багатьох вітчизняних науковців, зокрема цими питаннями займалися І.О. Бланк,

О.Д. Василик, М.Я. Дем'яненко, О.Є. Гудзь, І.В. Зятковський, В.М. Опарін, А.М. Поддєрьогін, П.А. Стецюк, В.М. Суторміна, О.О. Терещенко, В.М. Федосов, Л.М. Худолій, С.І. Юрій та інші вчені. Щодо розвитку аналітики, яка передбачає формування даних та їх творчу інтерпретацію, то вагомий вклад зробили такі вітчизняні вчені: С.В. Бардаш, М.Т. Білуха, М.І. Боднар, В.В. Бондаренко, В.А. Дерій, Й.С. Завадський, І.І. Каракоз, М.Д. Корінько, М.В. Кужельний, Т.Є. Кучеренко, І.Д. Лазаришина, Г.Т. Лещенко, Ю.Я. Литвин, В.Г. Лінник, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, О.М. Петрук, П.Т. Саблук, В.І. Самборський, Ю.С. Цаль-Цалко, Л.В. Чижевська, В.Г. Швець, В.О. Шевчук, С.І. Шкарабан та багато інших вітчизняних науковців. Водночас опрацювання наукових праць показує, що дослідники не визначилися із сутністю понять «фінансування» і «фінансове забезпечення» та значенням аналітики для пошуку джерел фінансування, їх активним залученням та використанням для динамічного соціально-економічного та еколого-безпечного розвитку суб'єктів господарювання

Мета дослідження полягає в уточненні сутності понять «фінансування» і «фінансове забезпечення», а також оцінці аналітики в залученні джерел фінансування та оптимізації їх використання для сталого розвитку сільськогосподарських підприємств.

Дослідження виконане з використанням монографічного вивчення теоретичного доробку вітчизняних вчених і практики формування аналітики, спрямованої на пошук і оперативну мобілізацію достатніх і дешевих фінансових ресурсів для сталого функціонування сільськогосподарських підприємств. Для підвищення якості результатів дослідження використано системно-функціональний підхід, методи пізнання явищ і процесів, зокрема моніторингу, параметричного аналізу, логіко-абстрактного, функціонально-вартісного аналізу тощо.

Результати. На сучасному етапі відновлення і розбудови економіки України головним завданням діяльності підприємств, в тому числі сільськогосподарських, є забезпечення їх сталого розвитку. як незворотної, направленої, закономірної зміни [1]. Тільки наявність усіх зазначених характеристик виокремлює процес розвитку серед інших змін. Результатом розвитку є якісно новий стан об'єкту, що характеризується зміною його складу і структури, але в контексті сутнісної характеристики «розвитку», тобто незворотності, цілеспрямованості та закономірності. Розглядаючи фінансові можливості підприємств для успішного функціонування, уточнимо сутність понять «фінансування» і «фінансове забезпечення», оскільки науковці продовжують дискутувати про тотожність/не тотожність цих категорій.

Аналізуючи вищенаведені визначення сутності і змісту категорій «фінансування» і «фінансове забезпечення», приходимо до висновку, що ці поняття науковці тлумачать досить по-різному. Узагальнену думку висловив В. Костецький, який підкреслив, що це різні поняття [5]. Проте, у всіх визначеннях авторів ми не бачимо класифікаційної ознаки, за якою можна ідентифікувати ці поняття. На наш погляд, такою ознакою можуть бути: для поняття «фінансування» – «процес»; а для «фінансове забезпечення» – «рівень». Виходячи з етимології слів «процес» і «рівень», можна визначити характеристики, за якими їх можна ідентифікувати.

Так, сутність поняття «процес» (лат. *processus* – рух, англ. *Process*, нім. *Prozess m./Vorgang m*) є: послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком, зорієнтована на досягнення визначеної мети. [17]. В нашому випадку, для оцінки фінансування незалежно від об'єкту, необхідно враховувати можливі джерела надходження коштів, процес залучення яких досить різний. Критерієм залучення джерел є їх вартість і можливість залучення. Найнижчу вартість і можливість швидкого залучення мають власні кошти підприємства, тому цьому джерелу приділяють найбільшу увагу. До слова, в сьогоденних умовах це джерело залишається чи не єдиним у фінансуванні діяльності/розвитку підприємства. Зауважимо, що до війни це джерело досить суттєво поповнювалося за рахунок експорту продукції. Так, в 2021 р. сума валютної виручки за реалізацію сільськогосподарської продукції склала 27,8 млрд доларів США, що становить 41% загальноукраїнського експорту. Найбільшу частку в експорті займала продукція рослинництва (56% загального експорту агропродукції). Основна питома вага експорту припадала на зернові культури, 25% – на жири та олії, з якої найбільшу частку займала соняшникова. Експорт готових продуктів склав 14%, основу якого

становила соняшникова макуха [18]. Найменша експортна виручка була від галузі тваринництва. За аналізований рік (2021 р.) сума від реалізації даної продукції склала 1,4 млрд дол. США, або тільки 5% загального експорту сільськогосподарської продукції. Основою експорту тваринницької продукції було м'ясо птиці.

Проте, як показує аналіз тенденцій діяльності сільськогосподарських підприємств у воєнний час, пріоритетними для надходження іноземної валюти залишаються зернові та олійні культури, олії та жири, м'ясо і субпродукти. Навіть в цих умовах Україна може експортувати з нового урожаю 35-40 млн т продукції [19]. Позитивним є те, що Україна нарощує експорт продукції з додатковою вартістю, зокрема крім олії та м'яса, збільшується експорт молочної продукції та продукції альтернативних джерел енергії (біоетанол, біогаз, біометан), а також продуктів переробки зернових культур [20]. Важливим джерелом поповнення фінансових ресурсів була підтримка держави через пільгове оподаткування (повернення ПДВ за експортовану продукцію), пільгове кредитування, фінансування розвитку малого і середнього бізнесу тощо. Проте, обсяг фінансування з цього джерела значно зменшився (до 1,56 млрд грн) [21], оскільки, за словами прем'єр міністра України, практично всі надходження до бюджету країни використовуються на потреби ЗСУ.

В таких умовах важливим джерелом фінансування є різні програми кредитування, які аграрії досить активно використовують. Так, у 2022 р. 43648 аграріїв залучили понад 95,5 млрд грн кредитів [22]. Досить популярною є програма «Доступні кредити 5-7-9», за якою сільськогосподарські підприємства залучають кредити в розмірі від 100 тис. до 90 млн грн. [23]. Крім того, Постановою КМУ № 916 від 29 липня 2022 року пролонговано з 6 місяців до 12 місяців кредити за ставкою 0% річних, які надавалися їм під посівну кампанію. За відсутності бюджетної підтримки щодо підтримки кредитних програм, передбачено підтримка Світового банку (в сумі \$202 млн), яка піде на виплату компенсації відсотків за кредити агросектору в рамках програми «5-7-9%». 80 млн дол. США скерують на одноразові виплати аграріям, які обробляють від 1 до 120 га та на одноразові дотації власникам 3-100 голів великої рогатої худоби. \$50 млн іноземні партнери направлять на підтримку енергозабезпечення зерносховищ в Україні і \$100 млн – на закупівлю української пшениці та її подальше постачання до країн Африки та Азії [21].

Зауважимо, що Уряд в цих складних умовах передбачає підтримку підприємцям, в т. ч. й аграрникам, які можуть отримати кредит на відновлення виробничих потужностей під 9% терміном до 5 років на суму до 60 млн грн (без урахування

Таблиця 1 – Визначення сутності понять «фінансування» і «фінансове забезпечення»

ПІБ вчених-дослідників	Визначення змісту категорій
Алексєєнко Л.М., Олексієнко В.М., Юркевич А.І.	Фінансування як процес надання капіталів і залучення інвестицій (капіталовкладень) для втілення (реалізації) певного проекту [2].
Борисова А.Б., Сухарський В.С.	Фінансування – забезпечення підприємства (фірми) грошовими коштами, виділеними з державного бюджету, власними та залученими коштами [3]
Вікіпедія	Фінансування бізнесу – забезпечення наявним грошовим капіталом для використання в комерційних цілях [4].
Костецький В.	Під фінансуванням слід розуміти акумуляцію коштів з усіх можливих джерел для втілення в життя певного проекту підприємства, здійснення господарської операції тощо [5].
Терещенко О.О.	Термін „фінансування” характеризує всі заходи, спрямовані на покриття потреби підприємства в капіталі, які включають мобілізацію фінансових ресурсів (грошових коштів, їхніх еквівалентів і майнових активів), їх повернення, а також відносини між підприємством та капіталодавцями, які з цього випливають (платіжні відносини, контроль та забезпечення [6].
Гладій С.П.	Фінансове забезпечення – це узагальнюючий метод інвестування через фінансові форми як конкретні прояви категорій фінансової сфери, зовнішнього вияву механізму та його структурних елементів [7].
Кириленко О.П.	У складі методів фінансового забезпечення виділяє фінансове регулювання, що відбувається, в першу чергу і головним чином, через оподаткування. В умовах ринкової економіки використання адміністративних методів впливу надто обмежене, і тому головний акцент у регулюванні економіки робиться на оподаткуванні [8].
Колодізев О.М.	Фінансове забезпечення розвитку інноваційного потенціалу треба розглядати як систему фінансових відносин, що діють через сукупність законодавчо закріплених форм і методів створення, мобілізації і використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення інноваційного розвитку як на рівні підприємства, так і на рівні країни [9].
Костецький В.	Поняття „фінансове забезпечення” має глибший зміст і означає процес взаємовідносин суб’єкта господарювання з іншими суб’єктами економічної системи з приводу мобілізації та використання фінансових ресурсів для забезпечення господарської діяльності та його ефективного функціонування в процесі відтворення [5].
Москаль О.І.	Механізм фінансового забезпечення розглядається як сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність територіальних одиниць та господарських суб’єктів. Фінансове забезпечення реалізується через систему фінансування, що може здійснюватися в трьох формах: самофінансування, кредитування і безповоротне фінансування з бюджету [10].
Олійник Д.С.	Фінансове забезпечення – це організація через визначення обсягу фінансових ресурсів, науково обгрунтованого їх прогнозування, створення фінансових резервів і нормативно-правового забезпечення [11].
Опарін В.М.	Фінансове забезпечення підприємства реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватись через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування [12].
Погрішук Г.Б.	При визначенні фінансового забезпечення доцільно врахувати такі складові як: мета, завдання, функції, методи, джерела, обсяги фінансових ресурсів, а також діяльність як держави, так і суб’єктів господарювання, що пов’язана з мобілізацією і використанням цих ресурсів [13].
Савчук В.А.	... удосконалення механізму фінансового забезпечення (останній поєднує у собі дві головні властивості – природу фінансових ресурсів та таких їх властивостей, які трансформують просту сукупність фінансових ресурсів у фінансове забезпечення), який створить умови для ефективного використання наявних ресурсів з метою виконання поставлених завдань [14].
Сокиринська І.Г.	Фінансове забезпечення інноваційної діяльності відбувається з позиції реалізації безперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних і залучених фінансових ресурсів з виокремленням механізму фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування та балансування грошових потоків [15].
Яцух О.О.	Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарського підприємств – це система організації та здійснення фінансових відносин, спрямованих на формування ефективного механізму залучення у діяльність галузевих підприємств фінансових ресурсів і їх використання з метою отримання максимального прибутку та виконання фінансово-економічних і соціальних функцій як суб’єкта господарювання в системі суспільно-економічних відносин країни та світу [16].

раніше виданих кредитів за програмами державної підтримки). Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80%) забезпечуватиметься державною гарантією. Умови для отримання кредиту:

- виробничі потужності підприємства зруйновані повністю чи частково, або викрадені внаслідок війни чи окупації (що підтверджено документально);

- підприємство здійснювало господарську діяльність протягом року до широкомасштабного наступу (що підтверджено даними річної фінансової звітності станом на 01.01.2022 р.);

- відновлювальні виробничі потужності розташовані не ближче 50 км від зони бойових дій, не знаходяться під окупацією [23].

Важливими джерелами фінансових ресурсів є іноземні інвестиції у різних формах, в т. ч. через надання грантів. Прикладом, гранту є конкурс «Сади Перемоги» – ініціатива проєкту SURGe «Супровід урядових програм в Україні», що фінансується урядом Канади та впроваджується компанією Alinea International, який стартував наприкінці минулого 2022 року. Грантова підтримка може бути використана громадами на придбання техніки для обробітку землі, необхідних засобів для вирощування і переробки сільськогосподарської продукції, впровадження новітніх технологій та інші заходи, що сприяють нарощуванню продовольчого потенціалу [24].

Отже, агровиробники мають можливість подати заявку на отримання державних субсидій, цільових, субсидованих кредитних програм, позик і технічної допомоги від ЄС та інших міжнародних донорів, а також брати участь в грантових програмах. Отримання фінансування з різних джерел передбачає певний алгоритм процесу, а отже своєрідну аналітику, яка може бути досить складною, в першу чергу, зумовлена оформленням документів на залучення фінансів.

Критерієм ефективності процесу є впевненість в отриманні фінансування для своєчасного покриття експлуатаційних та інвестиційних витрат, виконання фінансових зобов'язань, сплати податків та виплати дивідендів, синхронізацію надходження і використання коштів, що, як підкреслювалося вище, особливе значення має для сільськогосподарських підприємств.

З урахуванням вищенаведеного можна сформулювати прийнятний алгоритм процесу фінансування:

- визначення потреби у фінансуванні розвитку економіки держави/галузі/ підприємства, організації ефективного бізнесу, реалізації проєкту;

- аналіз власного фінансового потенціалу для їх покриття та визначення потреби залучення додаткових коштів;

- оцінка залучених джерел фінансування з врахуванням їх вартості та термінів надходження для прийняття кінцевого управлінського рішення.

Отже, з врахуванням можливостей залучення певного зовнішнього джерела фінансових ресурсів необхідне використання своєрідної процедури, але спільною ознакою цієї роботи є «процес», зорієнтований на пошук джерел фінансування визначеної потреби в коштах.

Щодо категорії «фінансове забезпечення», то характерною ознакою його сутності, є «рівень». Як зазначено у вікіпедії це поняття часто використовується як міра величини, розвитку, значущості або ж ступінь якості, досягнута величина [25]. Тобто, не досить знайти джерело фінансування, та виконати процедуру його залучення, необхідно ще сформувати фінансовий потенціал, який своєчасно і в повному обсязі зможе покрити необхідні витрати щоб в заданому ритмі і з належною якістю виконувалися всі господарські/інвестиційні операції (придбання виробничих ресурсів, виробничо-збутові процеси, соціальні послуги, дотримання екологічних вимог тощо) тобто йдеться про рівень забезпечення фінансовими ресурсами. Методичні підходи до оцінки рівня забезпеченості фінансами розроблені досить ґрунтовно, які називають бюджетом, фінансовим планом, бюджетуванням, кошторисом, грошовими потоками тощо, проте якість цих документів великою мірою залежить від використовуваної аналітики.

Отже поняття «фінансування» і «фінансове забезпечення» треба розглядати як розділену єдність, яка, використовує всі можливості оптимізації процесу пошуку фінансових ресурсів (процес) в необхідному обсязі (фінансове забезпечення) щоб покрити потребу в них у визначені терміни. Тільки за таких умов можна надіятися на одержання бажаних (планових, прогнозованих, очікуваних) результатів господарської/інвестиційної діяльності.

Згідно алгоритму процесу фінансування першим його пунктом є визначення потреби у коштах, що залежить як від об'єкту фінансування, так і умов його функціонування. На перший погляд, визначитися з потребою в коштах для фінансування діяльності сільськогосподарського підприємства не складно, оскільки відпрацьовані технології виробництва і збуту продукції, є апробовані нормативи витрат на придбання товаро-матеріальних цінностей і широкий їх кількісно-ціновий асортимент, на витрати праці та оплату найманих працівників, соціальні внески, норми амортизаційних відрахувань на основні засоби, логістику і т. п. Проте, вивчення спеціальної літератури і досвіду успішно працюючих підприємств показує, що є цілий ряд способів для зменшення/оптимізації нормативної/усередненої потреби в коштах на виробництво агропродовольчої

продукції. Так, оцінка планових/проектних витрат з використанням функціонально-вартісного аналізу показує, що їх в сільськогосподарських підприємствах можна зменшувати/оптимізувати не знижуючи обсяг і якісні параметри виробленої продукції за рахунок: застосування інноваційно-ресурсощадних технологій, поліпшення структурного співвідношення елементів виробничо-збутового процесу, широкого використання заміників тощо [26].

Крім того, поряд з передбаченими ситуаціями є ще низка чинників: метеорологічні умови, кон'юнктура ринку, карантинно-епідеміологічні ситуації, економічні кризові явища, політико-правові чинники, війна тощо, які, найчастіше, непередбачувано впливають як на обсяги виробництва і реалізації продукції, так і на потреби у фінансових ресурсах для її виготовлення та збут. Все це ускладнює розробку і прийняття управлінських рішень, що, з одного боку, потребує необхідної інформації, з іншого – відповідного аналітичного інструментарію, спрямованих на своєчасне забезпечення менеджменту якісною аналітикою, яка інтегрує відібрані дані та здійснює їх інтелектуальну інтерпретацію. Отже, коли підприємства працюють в умовах швидких, перманентних і важко прогнозованих змін зовнішнього середовища, підвищуються вимоги до формування системно-динамічного інформаційного продукту (аналітики) – передумови ефективного управління фінансовим забезпеченням їх функціонування.

Тому, в сучасних умовах, одним з основних чинників формування фінансового забезпечення діяльності/розвитку підприємств є особлива аналітика, яка б оперативно підтримувала процес пошуку джерел фінансування в необхідному обсязі та забезпечувала ефективне використання залучених фінансових ресурсів для нормального функціонування підприємства.

Висновки. Ознайомившись із роботами науковців, можна зробити висновки про необхідність уточнення сутності категорій «розвиток», «фінансування» і «фінансове забезпечення». На наш погляд, розвитком можна вважати тільки таку зміну об'єкту, яка є незворотною, цілеспрямованою і закономірною, а поняття «фінансування» і «фінансове забезпечення» розглядати як розділену єдність, яка, використовує всі можливості оптимізації процесу пошуку фінансових ресурсів (процес) в необхідному обсязі (фінансове забезпечення) щоб вони покрили потреби підприємства у визначені терміни. Уточнене розуміння цих понять окреслює нові вимоги до формування аналітики для ефективного управління їх реалізацією. Звертається увага, що однією із форм такої аналітики може бути аналітичний моніторинг.

Подальші дослідження повинні забезпечити конкретну алгоритмізацію обліково-аналітичного супроводження пошуку конкретного джерела фінансових ресурсів з врахуванням їх специфіки та ефективного використання залучених коштів для досягнення підприємством визначених цілей.

Література:

1. Філософський словник-довідник: Українсько-англо-німецько-французький словник-довідник / за ред. І.П. Чорного та О.Є. Бродецького. Чернівці, 2006. 288 с.
2. Алексеєнко Л.М., Олексієнко В.М., Юркевич А.І. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник). Київ: Максимум; Тернопіль: Економічна думка, 2000. 592 с.
3. Сухарський В. С. Економічний словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2002. 328 с.
4. Фінансування. Вікіпедія вільна енциклопедія. 2024. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансування>
5. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 4(29). С. 135–145.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.
7. Гладій С. Фінансовий механізм інвестування інноваційного розвитку: теоретико-методологічний підхід до управління. *Наука молода*. 2005. № 3. – с. 109–115.
8. Кириленко, О.П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика): навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2002. 212 с.
9. Колодзєв О.М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки: моногр. Харків: ВД ІНЖЕК, 2014. 278 с.
10. Москаль О.І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону: автореф. дис. канд. економ. наук. Київ, 2016. 16 с.
11. Олійник Д.С. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва: автореф. дис. канд. економ. наук. Київ, 2003. 17 с.
12. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія). Навч. посіб. 2-ге вид. доп. І перер. Київ: КНЕУ, 2016. 240 с.
13. Погрішук Г.Б. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища: автореф. дис. канд. економ. наук. Тернопіль: ТДЕУ, 2015. 19с.
14. Савчук В.А. Фінансове забезпечення виконання функцій держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 22. С. 46–49.
15. Сокиринська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення підприємства. *Фінанси України*. 2003. № 1. С. 88–95.
16. Яцук О.О. Сутність та зміст фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 10. URL: <http://efm.vsau.org>

17. Процес. Вікіпедія вільна енциклопедія. 2024. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Процес>
18. Сайт Національної академії аграрних наук. URL: <http://naas.gov.ua/newsukraine/>.
19. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/228379.html>
20. Сайт видання «Дзеркало тижня. Україна». URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/u-minahropolitiki-vvazhajut-shcho-ukrajina-perejshla-vid-sirovinnoji-modeli-ekonomiki-do-prodovolchoji.html>
21. Сайт видання AgroTimes.ua. URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/ozvucheno-sumu-yaka-pide-na-pidtrymku-agrariyiv-u-2023-mu/>
22. Сайт видання Agroreview. URL: <https://agroreview.com/content/u-2022-rodzi-agrariyi-otrymaly-955-mlrd-grn-kredytiv/>
23. Сайт видання BIZAGRO. URL: <https://bizagro.com.ua/za-minulij-tizhden-vidano-1-5-mlrd-grn-agrarnih-kreditiv-u-mezhah-5-7-9/>
24. Сайт видання «Агробізнес Сьогодні». URL: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/25224-hromady-mozhut-otrymaty-hrant-na-rozvytok-silskoho-hospodarstva.html>
25. Рівень. Вікіпедія вільна енциклопедія. 2024. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Рівень>
26. Савчук В.К. Парадигма аналітичного обґрунтування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств: колективна монографія: Стратегія економічного розвитку суб'єктів аграрної сфери: актуальні питання науки і практики / за заг. ред. В.С. Лукача. Ніжин : Вид. ПП Лисенко М.М., 2017.
27. Савчук В.К., Федорченко К.О. Аналітичний моніторинг в управлінні діяльністю підприємства. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2019. Том 10. № 1. С. 85–92.
28. Фінансовий моніторинг. Вікіпедія вільна енциклопедія. 2024. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансовий_моніторинг

References:

1. Chornoho I. P. ta Brodetsko O. Ie. (2006) *Filosofskiy slovnyk-dovidnyk: Ukrainsko-anhlo-nimetsko-frantsuzkyi slovnyk-dovidnyk*. Chernivtsi. 288 p.
2. Alekseienko L. M., Oleksiienko V. M., Yurkevych A. I. (2000) *Ekonomichnyi slovnyk: bankivska sprava, fondovyj rynek (ukrainsko-anhliisko-rosiiskiyi tlumachnyi slovnyk)*. Kyiv: Maksymum; Ternopil: Ekonomichna dumka, 592 p.
3. Sukharskyi V. S. (2002) *Ekonomichnyi slovnyk-dovidnyk*. Ternopil : Navchalna knyha Bohdan, 328 p.
4. Finansuvannia. *Vikipediia vilna entsyklopediia*. (2024). Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Finansuvannia>
5. Kostetskyi V. (2010) Sutnisno-teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstva. *Halyskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 4(29), pp. 135–145.
6. Tereshchenko O. O. (2003) *Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannia: navch. posibnyk*. Kyiv: KNEU, 554 p.
7. Hladii S. (2005) *Finansovy mekhanizm investuvannia innovatsiinoho rozvytku: teoretyko-metodolohichni pidkhid do upravlinnia*. *Nauka moloda*, no. 3, pp. 109–115.
8. Kyrylenko O. P. (2002) *Finansy (Teoriia ta vitchyzniana praktyka) : navch. posib*. Ternopil : Aston, 212 p.
9. Kolodiziev O. M. (2014) *Metodolohichni zasady finansovoho zabezpechennia upravlinnia innovatsiinym rozvytkom ekonomiky: monohr*. Kharkiv : VD INZhEK, 278 p.
10. Moskal O. I. (2016) *Finansove zabezpechennia rozvytku ahropromysloвого vyrobnytstva rehionu: avtoref. dys. kand. ekonom. nauk*. Kyiv, 16 p.
11. Oliinyk D. S. (2003) *Finansove zabezpechennia rozvytku silskohospodarskoho vyrobnytstva: avtoref. dys. kand. ekonom. nauk*. Kyiv, 17 p.
12. Oparin V. M. (2016) *Finansy (Zahalna teoriia)*. Navch. posib. 2-he vyd. dop. I perer. Kyiv : KNEU, 240 p.
13. Pohrishchuk H. B. (2015) *Finansove zabezpechennia okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha: avtoref. dys. kand. ekonom. nauk*. Ternopil : TDEU, 19 p.
14. Savchuk V. A. (2013) *Finansove zabezpechennia vykonannia funkt sii derzhavy. Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 22, pp. 46–49.
15. Sokyrinska I. H. (2003) *Diahnostyka finansovoho zabezpechennia pidpriemstva. Finansy Ukrainy*, no. 1, pp. 88–95.
16. Yatsukh O. O. (2018) *Sutnist ta zmist finansovoho zabezpechennia diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv. Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 10. Available at: <http://efm.vsau.org>
17. Protses. *Vikipediia vilna entsyklopediia*. (2024). Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Protses>
18. Sait Natsionalnoi akademii ahrarykh nauk. Available at: <http://naas.gov.ua/newsukraine/>.
19. Ofitsiyniy vebportal parlamentu Ukrainy. Available at: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/228379.html>
20. Sait vydannia «Dzerkalo tyzhnia. Ukraina». Available at: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/u-minahropolitiki-vvazhajut-shcho-ukrajina-perejshla-vid-sirovinnoji-modeli-ekonomiki-do-prodovolchoji.html>
21. Sait vydannia AgroTimes.ua. Available at: <https://agrotimes.ua/agromarket/ozvucheno-sumu-yaka-pide-na-pidtrymku-agrariyiv-u-2023-mu/>
22. Sait vydannia Agroreview. Available at: <https://agroreview.com/content/u-2022-rodzi-agrariyi-otrymaly-955-mlrd-grn-kredytiv/>
23. Sait vydannia BIZAGRO. Available at: <https://bizagro.com.ua/za-minulij-tizhden-vidano-1-5-mlrd-grn-agrarnih-kreditiv-u-mezhah-5-7-9/>
24. Sait vydannia «Ahrobiznes Sohodni». Available at: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/25224-hromady-mozhut-otrymaty-hrant-na-rozvytok-silskoho-hospodarstva.html>
25. Riven. *Vikipediia vilna entsyklopediia*. (2024). Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Riven>

26. Savchuk V. K. (2017) Paradyhma analitychnoho obgruntuvannia stratehii rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv: kolektyvna monohrafiia: Stratehiia ekonomichnoho rozvytku subiektiv ahrarnoi sfery: aktualni pytannia nauky i praktyky / za zah. red. V.S. Lukacha. Nizhyn : Vyd. PP Lysenko M.M.
27. Savchuk V. K., Fedorchenko K. O. (2019) Analitychnyi monitorynh v upravlinni diialnistiu pidpryemstva. *Bioekonomika i ahrarnyi biznes*, vol. 10, no. 1, pp. 85–92.
28. Finansovyi monitorynh. Vikipediia vilna entsyklopediia. (2024). Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Finansovyi_monitorynh

Стаття надійшла до редакції 07.06.2024 р.
